

PROCEEDINGS

ISHC

2ND INTERNATIONAL
ISLAMIC HERITAGE

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

CONFERENCE 2017

المؤتمر الدولي الثاني للتراث الاسلامي

"STRENGTHENING KNOWLEDGE, EMPOWERING ACHIEVEMENT"

EDITORS

MOHD FAIZAL P. RAMELI
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK
MUHAMMAD TAUFIK MD SHARIPP
MOHD ZAID MUSTAFAR
MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
RAWI NORDIN
S. SALAHUDIN SUYURNO
DZIAUDDIN SHARIF

**PROCEEDING OF 2ND INTERNATIONAL
ISLAMIC HERITAGE CONFERENCE
(ISHEC 2017)**

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

PROCEEDING OF 2ND INTERNATIONAL ISLAMIC HERITAGE CONFERENCE (ISHEC 2017)

Editors

MOHD FAIZAL P. RAMELI
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK
MUHAMAD TAUFIK MD SHARIPP

MOHD ZAID MUSTAFAR

MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
RAWI NORDIN

S. SALAHUDIN SUYURNO

DZIAUDDIN SHARIF

Academy of Contemporary Islamic Studies (ACIS),
Universiti Teknologi MARA Cawangan Melaka
Alor Gajah • 2017

Cetakan Pertama / *First Printing*, 2017
Hak Cipta / *Copyright* Penerbit ACIS, UiTM Cawangan Melaka

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada ACIS, UiTM Cawangan Melaka terlebih dahulu.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from ACIS, UiTM Cawangan Melaka.

Diterbitkan di Malaysia oleh / *Published in Malaysia by*
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM KONTEMPORARI (ACIS),
UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA CAWANGAN MELAKA,
JALAN LENDU, 78000 ALOR GAJAH,
MELAKA, MALAYSIA
Tel: +606 558 2303, 2305

Atur huruf oleh / *Typeset by*
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK, MUHAMAD TAUFIK MD SHARIPP,
MOHD ZAID MUSTAFAR & MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
Mel-e: qayyumfpi@yahoo.co.uk

Reka bentuk kulit oleh
Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz
Mel-e: nizamiyah86@gmail.com

ISBN:

Table of Contents

<i>Foreword</i>	7
<i>Preface</i>	9

HISTORIOGRAPHY AND ISLAMIC THOUGHT

Genre Historiografi Ibn al-Athir <i>Norsaeidah Jamaludin, Abdul Qayuum Abdul Razak, Nor Adina Abdul Kadir & Mariam Farhana Md Nasir ...</i>	3
Kajian Literatur Istilah 'Umrn Ibn Khaldun <i>Abdul Qayuum Abdul Razak & S.Salahudin Suyurno ...</i>	13
Metodologi Penulisan Isu Kenabian menurut Badiuzzaman Said Nursi dalam Kitab <i>Rasail al-Nur</i> <i>Muaz Mohd Noor, S.Salahudin Suyurno, Nor Adina Abdul Kadir, Abdul Qayuum Abdul Razak & Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz ...</i>	21
Metodologi Penulisan Syed Qutb dalam Kitab <i>Fi Zilal al-Quran</i> <i>Halipah Hamzah & Noormala Rabu ...</i>	35
Sejarah Pengajian Pondok dan Tokoh Ulama: Kajian di Daerah Besut, Terengganu Darul Iman <i>Mohd Zainodin Mustaffa, Emie Sylviana Mohd Zahid, Nur Farhana Mohd Daud, Mahasin Saja@Mearaj, Mohd Asyadi Redzuan & Mohamad Zaki Razaly ...</i>	47
Mekah Pusat Dunia: Hubungan dengan Brunei <i>Muhammad Hadi Muhammad Melayong ...</i>	55
Peranan Sufi dalam Penyebaran Islam di Nusantara <i>H Sumanta MA & Hajam M.Ag ...</i>	63
Ngaji Kitab bersama Para Kiai Cirebon 'Memaknai Jihad Islam' untuk Meraih Sukma Pancasila <i>Siti Fatimah M.Hum ...</i>	75
Jender dalam Perspektif Nasaruddin Umar <i>H Jamali Sahrodi MA & Amin Maulana ...</i>	101

Madrasah Menggapai Mutu
H Maksum MA ... 117

Pendekatan Kajian Orientalis terhadap Islam: Satu Sorotan Awal
Mohd Farhan Abd Rahman & Muhamad Azrul Azwan ... 125

ZA'BA, Melayu dan Kolonialisme Inggeris
Noor Aziera Mohamad Rohana, Nurul Asma Mazlan, Noraini Abd Muaziz & Ermy Azziaty Rozali ...137

Budaya Berfikir Kritis Islam sebagai Pendekatan dalam Mengukuhkan Jatidiri Masyarakat Melayu Kini
Norafifah Ab Hamid, Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man & Siti Nurul Izza Hashim ... 151

Kepentingan Kepercayaan Konsep Ilmu dalam Pembentukan Pandangan Alam
Mahfuzah Mohammed Zabidi & Rohaya Sulaiman... 167

HISTORIOGRAPHY AND ISLAMIC HERITAGE

Penentuan Tarikh Perkahwinan Rasulullah SAW berdasarkan Pengiraan Takwim Hijri terkini
Nur Jannah Ballazi, Hamidah Jalani, Norsaeidah Jamaludin, Sarah Dina Mohd Adnan & Nang Naemah Nik Dahalan ... 180

Konsep Kepimpinan Melayu Islam di Nusantara Menurut Teks *Bustan al-Salatin*
Shah Rul Anuar Nordin ... 188

Prasasti Terengganu: Kepentingan dalam Sejarah Tamadun Islam Alam Melayu
Nor Adina Abdul Kadir, Nang Naemah Nik Dahalan, Norsaeidah Jamaludin, Abdul Qayyum Abdul Razak & Khairul Nizam Abdul Aziz ... 199

Kelangsungan Budaya Masyarakat Chetti Melaka Era Globalisasi
Siti Nurul Izza Hashim, Norafifah Ab Hamid, Rawi Nordin, Nor Rafedah Mohsan & Muhammad Faiz Mohd Fadzil ... 209

Sejarah dan Implementasi Dekorasi Cina dalam Pembinaan Masjid Terawal di Malaysia
Nor Adina Abdul Kadir, S.Salahudin Suyurno, Sarah Dina Mohd Adnan, Noorfazreen Mohd Aris & Muaz Mohd Noor ... 223

ISLAMIC LITERATURE AND ART

Keindahan Konsep Tauhid dalam Rekabentuk Motif-motif Seni Tradisi Melayu
Shaliza Dasuki, Azahar Harun, Liza Marziana Mohammad Noh, Nur Hasliza Abdullah, Nurkhozilah Idris & Fazlina Mohd Radzi ... 239

Identifying A Lotus Motif Transformation on The Melaka Traditional Mosque's Roof Crown in 1720-1950
Raziq Abdul Samat, Sharifah Shaari, Dona Lowii Madon, Meor Hasmadi Meor Hamzah & Nor Fariza Baharuddin ... 255

Potensi Seni Iluminasi al-Qur'an Mushaf Malaysia
Nik Narimah Nik Abdullah, Mohd Hisham Johari, Ayob Wahid, Zahara Ramli, Muhamad Fauzi Harun, Anith Liyana Amin Nudin & Mohd Amin Mohd Noh... 263

أثر التراث العربي الإسلامي في الرسم الأوروبي الحديث
شكيبيا مصطفى الشرنقية & محمود حسين عبد الرحمن ... 281

Notes on the Ibadi Religious Architecture: A Comparative Study of the Mosques in Mزاب, Djerba and Oman
Naima Benkari ... 301

Contemporary Telekung in Malaysia it's Challenges and Realities
Norzaleha Zainun, Jamiaah Abdul Holed & Zolina Mohamad ... 317

The Development of Character Category in Jawi Typography-An Implementation in Typography Course in UiTM
Intan Nur Firdaus Muhammad fuad, Sharifah Raudzah S. Mahadi & Ahmad Khairul Azizi Ahmad ... 333

Art Photography: Ideation and Influences of Islamic Geometric Patterns
Azmil Aswad Che Mat, Aidah Alias & Farihan Zahari ... 345

The Reading of Tajwid in Surah Yaasin for Red-Green Colour Vision Deficiencies
Siti Sarah Adam Wan, Azahar Harun, Nur Hasliza Abdulah & Shaliza Dasuki ... 357

POLITICS AND GOVERNANCE

Peranan Sultan Abu al-Hasan 'Ali al-Marini dalam Kerajaan Banu Marin di Fas, al-Maghrib (1331-1351M)

Mariam Farhana Md Nasir, Sarah Dina Mohd Adnan, Noorfazreen Mohd Aris, Hamidah Jalani & Muhammad Taufik Md Sharipp ... 365

Sejarah Institusi Ketenteraan di Malaysia dan Sumbangan kepada Kelangsungan Ketamadunan
Burhanuddin Jalal, Sayuti Ab Ghani, Amnah Saayah & Redwan Yasin ... 380

Perspektif Kitab Quran terhadap Bidang Pengurusan Rekod
Ahmad Azman Mohamad Ramli, Azmi Ab Rahman, Kasmarini Baharuddin, Mohd Naim Mohd Nasfi, Mohd Ridzuan Ibrahim & Abd Rashid Abd Rahman ... 397

ISLAMIC ECONOMICS AND BUSSINES MANAGEMENT

Etika Pengurusan Sumber Manusia bagi Muslimpreneurs dalam Perniagaan Berskala Kecil
Mohd Faizal P.Rameli, Suhaida Mohd. Amin, Dziauddin Sharif, Norajila Che Man & Noorfazreen Mohd Aris ... 413

Paradigma Tauhid dalam Pelaksanaan Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR)
Norajila Che Man, Muhammad Rahimi Osman & Mohd Faizal P.Rameli ... 427

Wasatiyyah sebagai Asas Pembuatan Keputusan Pelabur Muslim
Noor Hasyimah Sulaiman, Wan Noor Hazlina Wan Jusoh, Che Zuina Ismail, Azarudin Awang & Rubiah Abu Bakar ... 445

Penilaian Pakar dalam Model Konseptual Penggunaan Berhierarki Islam
Basri Abd. Ghani & Ahmad Azrin Adnan ... 453

The Need to Work by Educated Muslim Women in Malaysia
Suhaida Mohd. Amin & Mohd Faizal P.Rameli ... 461

The Impact of Macroeconomic Variables on FTSE Bursa Malaysia Emas Shariah Index
Siti Nurulhuda Ibrahim, Zuraini Abdul Hamid, Amirudin Mohd Nor, Fahmi Abdul Rahim & Noraznira Abd Razak ... 469

Multimodal Analysis on Muslimah Cosmetic Billboards
Nor Atifah Mohamad, S. Salahudin Suyurno, Sumarni Maulan & Nazarul Azali Razali ... 489

Determinants of Electronic Commerce Adoption: Case Study Among Small and Medium Enterprise (SME) in Klang Valley

Nur Atiqah Zainuddin, Maymunah Ismail, Nurul Zamratul Asyikin Ahmad, Sharina Sharif, Maz Izuan Mazalan & Mohd Sufian Ab Kadir ... 501

Halal vs Non-Halal Cosmetic: Positioning in Malaysian Market
Azahar Harun, Roszi Naszariah Nasni Naseri, Nur Hazwani, Zolkifly & Mastura Ayob ... 513

Total Quality Management and Halal Certification of Food Product in Malaysia
Rizuwan Abu Karim, Nurazree Mahmud, Helmy Fadlisham Abu Hasan & Juan Rizal Sa'ari ... 519

Pemantauan dan Penguatkuasaan Halal terhadap Produk Makanan Import oleh JAKIM
Mohd Zaid Daud, Mohd Izhar Ariff Mohd Kashim, Nurzahidah Jaafar & Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah ... 527

WAQF DEVELOPMENT IN MALAYSIA

Elemen Kekal Harta Wakaf: Analisis menurut Fuqaha dan Undang-undang di Malaysia
Che Zuina Ismail, Azarudin Awang, Rubiah Abu Bakar, Noor Hasyimah Sulaiman & Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 549

Sejarah Universiti al-Azhar sebagai Model Institusi Pendidikan Wakaf Terulung
Mohd. Ali Muhamad Don ... 565

Pembangunan Tanah Wakaf Melalui Inovasi Istibdal
Che Zuina Ismail, Rubiah Abu Bakar, Azarudin Awang, Noor Hasyimah Sulaiman & Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 575

Pembangunan Wakaf Kesihatan: Model Operasi dan Pengurusan Hospital Waqaf An-Nur (HWAN)
Norizah Mohamed @ Daud, Noorfazreen Mohd Aris, Sharipah Amirah Abas & Noraini Abd Muaziz ... 587

Urus Tadbir Hartanah Wakaf Melaka: Strategi Penambahbaikan oleh Majlis Agama Islam Melaka (MAIM)
Norajila Che Man, Rawi Nordin, Norafifah Ab Hamid & Nor Azlina Abd Wahab ... 601

Aktiviti Pembangunan Saham Wakaf di Johor
Nurfarhana Mohd Daud, Emie Sylviana Mohd Zahid, Mohd Zainodin Mustaffa, Munirah Zakaria & Aflah Isa ... 613

CONTEMPORARY ISSUE OF ZAKAT IN MALAYSIA

Penetapan Had Kifayah Zakat Pelajar di UiTM: Satu Keperluan
Baharuddin Sayin, Azri Bhari, Mohd Afandi Mat Rani & Muhammad Nor Aman Jamaluddin ... 625

Profil Asnaf Zakat di Kalangan Pelajar UiTM Melaka Kampus Bandaraya
Nor Rafedah Mohsan, Dziauddin Sharif, Norafifah Ab Hamid, Siti Nurul Izza, Hashim & Rizuan Abu Karim ... 635

Pengambilan Hukum Uruf dalam Zakat Emas Perhiasan Negeri-negeri di Utara Malaysia
Noraini Saro & Rawi Nordin ... 643

Aktiviti Pembangunan Spiritual Bagi Asnaf Zakat Fakir dan Miskin di Selangor
Emie Sylviana Mohd Zahid, Mohd Zainodin Mustaffa, Nurfarhana Mohd Daud & Mahasin Saja@Mearaj ... 651

ISLAMIC PHILANTHROPY AND HOSPITALITY

Crowdfunding: A New Phenomenon of Philanthropic Method
Nurzahidah Jaafar, Siti Noorbiah Md Rejab, Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Mohd Zaid Daud & Mazni Natasha Mohd Nasir ... 675

Corporate Philanthropy as A Corporate Social Responsibility Component: An Islamic Perspective
Wan Noor Hazlina Wan Jusoh, Che Zuina Ismail, Noor Hasyimah Sulaiman & Azarudin Awang ... 687

Travel Patterns of People with Physical Disabilities in Attractions Sector of Selangor's Tourism Industry
Nurul Fatin Nabila Md Nafiah Intan Farhana Abd.Karim, Nurul Zamratul Asyikin Ahmad, Sharina Shariff, Mohd Sufian Ab Kadir & Maz Izuan Mazalan ... 695

MANAGEMENT IN ISLAMIC PERSPECTIVE

Siapakah yang Sayang: Pengurusan Gerontologi Kajian di Rumah Amal Baitul Rahmah, Rawang

Nurzahidah Jaafar, Suliah Mohd Aris, Fadhilah Adibah Ismail, Rafeah Saidon & Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah.... 711

An Insight into The Islamic Manufacturing Practices (IMP)

Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Mohd Zaid Daud, Nurzahidah Jaapar & Thuraya Ahmad ... 723

Shariah Risk Profiling Through Shariah Based Business Modelling: A Rectification Plan for Shariah Audit Finding (SNCR-01) for Company XYZ

Mohd Helmi Ahmad & Najahuddin Lateh ... 737

Qualitative Characteristics Accounting Information of Kariah Mosque:
A Concept Paper

Masita Hassan, Salina Abdullah, Rahayu Mohd Sihat & Norlinda Tendot Abu Bakar ... 749

Sulh Approach in The Education Loan's Repayment: The Study on Education Loan of The National Higher Education Fund Corporation (PTPTN)

Dziauddin Sharif, Norajila Che Man, Zainab Mohd Zain, Nasif Sidquee Pauzi & Ahmad Faiz Ahmad Ubaidah ... 757

Assessing Managers' Perception towards Fitness: Examining A Few Procedures and Steps

Saidin Wan Ismail & Norzaidi Mohd. Daud... 765

CONTEMPORARY ISSUES IN ISLAMIC JURISPRUDENCE

Ta'liq Talak: Antara Peruntukan Perundangan dan Amalan di Melaka

Noormala Rabu, Halipah Hamzah, Mohd Fauzi Md Isa & Zainal Fikri Zamzuri ... 791

Dilema Hak Suami Pasca Penceraian: Suatu Penelitian Awal di Malaysia

Mohd Ab Malek Md Shah, Zunaidah Ab Hasan, Sulaiman Mahzan, Marziana Abd Malib, Akmal Adanan & Mohamad Daim Darson ... 799

Penjagaan Akal Menurut Perspektif Islam dalam Konteks Maqasid Syariah

Fadhilah Adibah Ismail, Sharifah Fadylawaty Syed Abdullah, Kamariah Yusoff, Azizah Zakaria & Norsalwati Sabtu ... 809

Maqasid Syariah dalam Pelancongan

Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man, Rawi Nordin, Mohamad Shafiei Ayub & Mohd Zaid Mustafar ... 817

Pengurusan Harta Menurut Islam: Analisa Menurut Perspektif Maqasid Syariah
Nor Azlina Abd Wahab, Norajila Che Man, Norafifah Ab Hamid & Rawi Nordin ... 835

علم الفروق الأصولية: منهجية تجديدية في تأليف علم الأصول
(The Science of Usuli Nuances: a Renewal Method of Writing in Usul al-Fiqh)
...847 مصطفی بن محمد جبري شمس الدين

The Wisdom of Polygamy in Islam: The Law and Customary Practice in Afghanistan
Nasir Ahmad Yousefi... 865

Pendekatan Fuqaha dalam Memahami Illah Riba bagi Emas dan Perak
Mohd Asyadi Redzuan, Mohamad Zaki Razaly, Mohd Zainodin Mustaffa & Siti Noor Ain Aziz ... 879

CONTEMPORARY ISSUES OF DAKWAH IN MALAYSIA

Konsep Amar Makruf Nahi Mungkar dalam Kerangka Dakwah Islam
Razali Musa, Wan Hishamudin Wan Jusoh, Mohd Shahril Othman, Syed Hadzrullathfi Syed Omar & Mohd Safri Ali ... 889

Pengurusan Akidah di Malaysia Secara Berorganisasi: Satu Tinjauan Awal
Tentang Jalinan antara Institusi Islam Kerajaan Pusat dan Negeri di Malaysia
Sophian Rambli & Engku Ahmad Zaki Engku Alwi ... 895

Toleransi Agama dalam Kehidupan Komuniti Muslim Baharu: Tinjauan dari Aspek Cabaran
Azarudin Awang, Che Zuina Ismail, Azman Che Mat & Rubiah Abu Bakar ... 901

Kartun Bertemakan Dakwah Islamiyah Atas Talian: Interpretasi Dakwah Sarkastik Dan Satira
Fazlina Mohd Radzi & Azahar Harun ... 909

The Correlation Between Salah (Prayers) and Students' Academic Performance
Che Haslina Abdullah, Mahanim Omar, Raja Rosila Raja Berahim, Nur Afiqah Ab Latif & Che Nooryohana Zulkifli... 921

Peranan Laman Facebook dalam Penyampaian Maklumat Pengurusan Pusaka
Mohd Khairy Kamarudin, Mohd Hafizie Suhaimi & Nasrul Hisyam Nor Muhamad... 931

Muslims in South Korea: The Way of Life

*Mahsuri Khalid, Ashirah Fatimah Mohd, Nurauni Aqilah Mohd Khir,
Nur Nabila Mazlan, Nur Farhanah Mahamad Halid & Noraini Jamal... 943*

Kajian Awal Tahap Kesukarelawan di Kalangan Rakyat Johor, Malaysia

*Nik Rozilaini Wan Mohamed, Abdul Rasid Abdul Razzaq, Rohayu Roddin & Nor
Asikin Shaharuddin... 963*

Perubahan Akhlak Saudara Kita Selepas Memeluk Islam di Johor

*Nur Najwa Hanani Abd Rahman, Mohd Farhan Ahmad, Noraishah P Othman,
Siti Fairuz Sujak & Luqmanulhakim Ab Rahman... 969*

Dakwah Melalui Media Sosial: Penerimaan dalam Kalangan
Warga IPD Setiu, Terengganu

*Azman Che Mat, Khairul Azhar Abd. Karim, Azarudin Awang,
Ahmad Fakrulazizi Abu Bakar, Nor Shaifura Musilehat &
Ahmad Zulfadhli Nukman... 987*

ISLAM AND COMMUNICATION

Akhlak Terbina Komunikasi Sempurna

*S.Salahudin Suyurno, Mohammad Taufik Md Sharipp, Mohd Shafie Ayub,
Mohd Zaid Mustafar & Mohd Zin Junoh ... 997*

Aplikasi Syarat Kesahihan Hadith terhadap Model Komunikasi Berkesan

*Muhammad Taufik Md Sharipp, Muhammad Faidz Mohd Fadzil, Mohd Zaid
Mustafar, Mohd Khairul Nizam Mohd Aziz & S Salahudin Suyurno ... 1005*

Komunikasi IntraPersonal dalam Dialog antara Agama:

Pengalaman Saudara Baru

*Azarudin Awang, Che Zuina Ismail, Azman Che Mat, Noor, Hasyimah Sulaiman
& Wan Noor Hazlina Wan Jusoh ... 1015*

Pembangunan dan Pengesahsahihan Instrumen *Manhaj Rabbāniyyah* sebagai
Indikator Komunikator Islam

*Muhammad Taufik Md Sharipp, S Salahudin Suyurno, Mohamad Shafiei Ayub,
Abdul Raf Ridzuan & Mariam Farhana Md Nasir ... 1023*

Media Baharu dan Budaya Popular Islam: Peranan dan Realiti

*Aini Faezah Ramlan, S Salahudin Suyurno, Muhamad Shafie Ayub, Rosilawati
Sultan Mohideen & Abdul Qayyum Abd Razak ... 1031*

Unsur-unsur Takmilah dalam Filem Islam

Mohamad Shafiei Ayub, Muhammad Taufik Md Sharipp, Aini Faezah Ramlan, Abdul Qayyum Abdul Razak, S Salahudin Suyurno & Ahmad Faiz Ahmad Ubaidah ... 1037

ISLAMIC EDUCATION DEVELOPMENT

Gagasan Madrasah Al-Zahra': Penubuhan Universiti Islam di Akhir Kerajaan Turki Uthmani

Mohd Nasir Ayub, Surita Hartini Mat Hassan, Muaz Mohd Noor, Noor Hidayah Kasim & Rafidah Amat ... 1055

Kaedah Hafazan: Suatu Tinjauan Ringkas

Siti Suriyani Sulaiman ... 1071

Pembelajaran Berpusatkan Pelajar dan Pencapaian Pelajar Bahasa Arab

Azman Che Mat, Muhammad Saiful Anuar Yusoff, Azarudin Awang, Ahmad Fakrulazizi Abu Bakar, Nor Shaifura Musilehat & Ahmad Zulfadhli Nukman ... 1087

Perlaksanaan Pendekatan Pembelajaran Berasaskan Permainan Digital bagi Kursus CTU 281: Kesan terhadap Prestasi Akademik dan Motivasi Diri Pelajar Grafik di UiTM Alor Gajah

Ilinadia Jamil, Azahar Harun, Fatrisha Mohamed Yusoff, Nor Yus Shahirah Hassan & Fazlina Mohd Radzi ... 1095

Analisis Kerelevanan Kurikulum Kursus Pemikiran dan Tamadun Islam (CTU151) terhadap Pelajar di UiTM

Rubiah Abu Bakar, Che Zuina Ismail, Azarudin Awang & Noor Hasyimah Sulaiman ... 1107

Hadith's Source of Reference Finder Browser Extension

Mohamad Hafiz Khairuddin, Nur Azalizana Ahmad Saru, Mohd Hafifi Mohd Supir, Anwar Farhan Zolkeplay & Mohd Taufik Mishan... 1117

Peranan IPTA dan IPTS dalam Menerapkan Pendidikan al-Quran di dalam Kurikulum sebagai Kursus Teras bagi Semua Pelajar Islam di Malaysia: Kajian Awal di Beberapa Buah IPT di Malaysia

Nor Ashiqeen Jamaluddin, Raihana Farahiyah Abdul Rahman, Sulaiman Shakib Mohd Noor & Mohd Nazir Kadir... 1127

Hukum Kanun Brunei dan Hukum Kanun Melaka: Suatu Ristaan Sejarah
Haji Dzulkiflee Haji Abdul Latif... 1143

جهود علماء المسلمين في مجال الطب وأثره على الحضارة الإنسانية

1155 ... د. محمد مرسلين محمد إسماعيل

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

Foreword

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bismillahirrahmanirrahim. All praise to Allah SWT. Blessing and Prayers be upon Prophet Muhammad SAW, and also to his family members, kindred's, companions and his followers who adhere faithfully to his teaching.

I would like to express my gratitude for this invitation to write a few words in conjunction of this proceeding. Heartiest congratulations go to the organizers of the 2nd International Islamic Heritage Conference 2017 (2nd IsHeC2017) that was held on 14th – 15th November 2017. Congratulations also to the editors for their efforts in publishing the articles presented at the 2nd IsHeC2017.

Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017 is a very noble effort as it adds to the corpus of literature on Islamic based research in various disciplines of knowledge. I hope that this proceeding can be a catalyst for the germination and strengthening of Islamic knowledge.

Finally, I wish to extend my sincere appreciation to all parties involved in the publication of this proceeding especially Academy of Contemporary Islamic Studies (ACIS) UiTM Melaka, Center for Islamic Philanthropy and Social Finance (CIPSF), Pusat Jaringan Industri, Komuniti dan Alumni (PJI & A) UiTM Melaka and the authors for their contribution.

DATUK PROF. MADYA SABARIAH MAHAT

Rektor,
Universiti Teknologi MARA Cawangan Melaka,
Alor Gajah, Melaka.

ISHHC

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

Preface

In the name of Allah, the Most Beneficent, the Most Merciful. All praise is due to Allah SWT, the Almighty. We all praise Him, seek His Help, and ask for His Forgiveness. We seek refuge with Him from the evil of our souls, and from our sinful deeds. He whom Allah SWT guides, no one can misguide him, and whoever Allah SWT misguides, no one can guide him. Blessings and prayers upon His Messenger Prophet Muhammad SAW. We would like to express our thorough and sincere gratefulness to Allah the Almighty, who has given us the opportunity to write, edit and complete the *Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017*.

We wish to extend our appreciation to YBhg. Datuk Associate Professor Sabariah Hj. Mahat, Rector of Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Melaka for her full encouragement in ensuring the success of the 2nd IsHeC2017 and also the publication of this proceeding. Special thanks to YBrs. Associate Professor Dr. Shafinar Ismail, Deputy Rector of Research and Industrial Linkage UiTM Cawangan Melaka for her continuous support in 2nd IsHeC2017.

A great deal of appreciation also goes to the Center for Islamic Philanthropy and Islamic Finance (CIPSF), Uni-Charity Society, ACIS UiTM Cawangan Melaka and UiTM Press for their tremendous effort in making the 2nd IsHeC2017 a success.

This proceeding comprises the articles that were presented in 2nd IsHeC2017 which held on 14 hingga 15 November 2017 at Avillion Hotel Melaka.

Hopefully, the *Proceeding of 2nd International Islamic Heritage Conference 2017* will give a clearer view of various contemporary issues in Islamic-based research in this country and the Muslim world as a whole. Finally, we hope that this proceeding may inspire and motivate its readers in initiating attempts and contributions for the sake of Muslim ummah.

MOHD FAIZAL P. RAMELI
ABDUL QAYUUM ABDUL RAZAK
MUHAMAD TAUFIK MD SHARIPP
MOHD ZAID MUSTAFAR
MOHD KHAIRUL NIZAM MOHD AZIZ
RAWI NORDIN
S. SALAHUDIN SUYURNO
DZIAUDDIN SHARIF

Editor

Proceeding of 2nd Islamic Heritage Conference (ISHEC 2017)

2nd International Islamic
Heritage Conference 2017

PEMBANGUNAN DAN PENGESAHSAHIHAN INSTRUMEN *MANHAJ RABBĀNIYYAH* SEBAGAI INDIKATOR KOMUNIKATOR ISLAM

Muhammad Taufik Md Sharipp, S Salahudin Suyurno & Mohamad Shafiei Ayub

ABSTRAK

Rabbāniyyah bermaksud jalan hidup yang bersumberkan Tuhan, bukan ciptaan manusia. Al-Quran telah melakarkan asas-asas utama seorang Muslim ketika berkomunikasi termasuk kaedah menyeru ke arah kebaikan serta melarang kemungkaran. Kajian ini dijalankan dalam dua fasa iaitu fasa pembangunan instrumen dan fasa kesahan faktor secara statistik hubungan *manhaj rabbāniyyah* dengan menggunakan pendekatan kuantitatif. Sebanyak 21 item dalam pemboleh ubah *manhaj rabbāniyyah* telah dikelaskan kepada 3 elemen metodologi dakwah iaitu '*al-hikmāh*', '*al-mau'izah al-hasanah*' dan '*al-mujādalah al-husna*'. *Hikmāh* merujuk kepada keadilan, ilmu dan kelembutan, Lafaz *mau'izah* yang diulang sekurang-kurangnya sembilan belas kali dalam al-Quran ini turut bermaksud menggunakan penyampaian atau percakapan yang lemah-lembut dan berbudi bahasa, mesej yang disampaikan bersifat *targhīb* atau *tarhīb* golongan sasar. Manakala *mujādalah* membawa erti perbincangan atau dialog yang baik dengan disertakan bukti fakta dalam menyokong hujah. Ketiga-tiga elemen ini merupakan faktor yang penting dalam membentuk metode penyampaian seorang komunikator Islam.

Kata kunci: *manhaj rabbāniyyah*, kesahan instrumen, analisis faktor penerokaan

PENDAHULUAN

Terma komunikasi Islam mula dibicarakan agak lewat berbanding lapangan integrasi ilmu Islam yang lain iaitu sekitar awal 90-an yang membicarakan membicarakan tentang isu, peranan dan hal-hal lain berkaitan komunikasi menurut perspektif Islam (Zulkiple Abd Ghani, 2001). Sungguhpun komunikasi Islam boleh dikatakan "agak muda" dari sudut disiplin ilmunya, namun berkomunikasi merupakan perkara tabii yang dilakukan oleh manusia semenjak penciptaan awal manusia dan terus berkembang hingga kini. Buktinya, al-Quran merakamkan beberapa siri dialog komunikasi antara Allah dengan Nabi Adam a.s menunjukkan komunikasi wujud seiring kewujudan manusia (Muhammad Taufik Md Sharipp & S. Salahudin Suyurno, 2016).

Tambahan pula, Islam merupakan agama yang sempurna mencakupi semua aspek kehidupan insan. Salah satu perkara yang menjadi keistimewaan Islam adalah nilai *rabbāniyyah*. *Rabbāniyyah* bermaksud jalan hidup yang bersumberkan Tuhan, bukan ciptaan manusia mahupun ciptaan nabi-nabi yang membawanya (Abdullah Said et al, 2017). Menurut Yusuf al-Qaradhawi (2012), *rabbāniyyah* merangkumi dua perbincangan besar iaitu; *Rabbāniyyah al-Ghayah wa al-Wijhah* bermaksud tujuan dan orientasi dan *Rabbāniyyah al-Masdar wa al-Manhaj* bermaksud sumber ajaran dan sistem. Allah telah mewahyukan prinsip menjadi Muslim sempurna dan sejati baik dari sudut zahir mahupun batin.

Justeru, tidak hairanlah jika kita mendapati al-Quran banyak melakarkan asas-asas utama seorang Muslim termasuk kaedah menyeru ke arah kebaikan serta melarang kemungkaran yang disebut *manhaj rabbānīyyah*.

Al-Quran telah menggariskan tiga metodologi utama yang disebut *manhaj rabbānīyyah* dalam menjayakan komunikasi Islam dengan berkesan sebagai mana firmanNya:

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

Maksudnya: *Serulah ke jalan Tuhanmu (wahai Muhammad) dengan hikmah kebijaksanaan dan nasihat pengajaran yang baik, dan berbahaslah dengan mereka (yang engkau serukan itu) dengan cara yang lebih baik; sesungguhnya Tuhanmu Dia lah jua yang lebih mengetahui akan orang yang sesat dari jalanNya, dan Dia lah jua yang lebih mengetahui akan orang-orang yang mendapat hidayah petunjuk.* (Al-Nahl 16:125)

Sesuai dengan namaNya Yang Maha Bijaksana, Allah tidak akan menurunkan perintah kecuali disertakan dengan kaedah dan metode pelaksanaan. Lantaran itu, ayat ini menjadi pokok perbahasan, konsep dan landasan operasional kepada metodologi dakwah, iaitu cara, kaedah atau pendekatan dalam menyampaikan mesej dakwah dan sesuai diaplikasikan pada sepanjang masa dan tempat (Zulkiple Abd. Ghani, 2014 & M. Maskhuri, 2011). Berpandukan ayat ini, tiga metodologi dakwah yang digariskan adalah ‘*al-hikmāh*’, ‘*al-mau’izah al-hasanah*’ dan ‘*al-mujādalah al-husna*’.

ELEMEN MANHAJ RABBĀNIYYAH

Sejarah Islam menunjukkan tatkala Allah menyampaikan mesej kepada utusanNya, Allah memberi sesuatu yang disebut *hikmāh* (Sohirin M. Solihin, 2008). al-Khalīl ibn Aḥmad al-Farāhīdī (t.t:3:66) menyatakan *hikmāh* merujuk kepada keadilan, ilmu dan kelembutan. Menyebut berkenaan keadilan, Muhammad bin Soleh (1992:17) juga menyuarakan pendapat yang sama dengan menyatakan *hikmāh* merupakan penguasaan dalam perkara dan kaedah-kaedah sesuai dengan tempatnya.

Walaupun *hikmāh* sering diertikan sebagai kebijaksanaan, *hikmāh* juga membawa pengertian yang pelbagai menurut penafsiran ayat-ayat al-Quran berkenaan *hikmāh* selain hadith dan pandangan sarjana Islam. *Hikmāh* turut membawa erti keadilan iaitu meletakkan sesuatu sesuai pada tempatnya. Kaedah *hikmāh* juga boleh datang dalam dua keadaan iaitu secara lembut dengan meletakkan diri komunikator sebagai penerima dakwah ataupun secara keras dengan menyampaikan peringatan dan amaran kepada sasaran. Komunikator yang berhikmāh juga akan diam atau tidak berkata apa-apa untuk tidak mengeruhkan keadaan sekiranya komunikasi menentang mesej yang disampaikan.

Selain itu, Zulkiple Abd Ghani (2014) turut merumuskan *hikmāh* adalah meletakkan sesuatu yang penting pada tempatnya, berlaku adil dalam membuat sesuatu keputusan, bekerja dengan budaya yang berkualiti tinggi, setiap tindakan bercirikan akal cemerlang dan berbudi luhur dan berjaya menggerakkan kebaikan dan menghalang kerosakan dalam masyarakat. Selain itu, ianya turut bermaksud mampu membezakan perkara baik dan buruk dalam menyampaikan sesuatu, berilmu dan beramal serta berpandukan gagasan al-Quran dan al-Sunnah.

Kalimah *al-mau'izah* merupakan kata terbitan dari perkataan *wa'az* (وعظ) bermaksud memberi peringatan yang baik dan seumpamanya yang timbul dari hati (al-Khalīl ibn Aḥmad al-Farāhīdī, t.t.). Menurut Syed Abdurahman Hj Syed Hussin (1996), ulama' tafsir ketika menafsirkan perkataan "*mau'izah hasanah*" dalam ayat 125 Surah Al-Nahl tersebut bermaksud nasihat yang berupa dalil-dalil yang menghampiri kebenaran serta memberikan rasa kepuasan kepada hati kerana ia membangkitkan perasaan sentimen baik yang ada dalam diri.

Lafaz *mau'izah* yang diulang sekurang-kurangnya sembilan belas kali dalam al-Quran ini turut bermaksud menggunakan penyampaian atau percakapan yang lemah-lembut dan berbudi bahasa (Abdul Ghafar Hj. Don, 2010). Selain itu, penafsiran umum menggambarkan seorang *mau'izah* menjadi contoh ikutan yang baik dengan mempraktikkan apa yang disampaikan.

Penyampaian komunikator yang bercorak *mau'izah* akan mengambil input daripada pengajaran al-Quran. Mesej yang disampaikan bersifat *targhīb* atau *tarhīb* golongan sasaran ('Abd al-Rahman Hasan Habannakah, 2000). Selain itu, metode *mau'izah* analogi, gambaran ataupun jenaka bagi meransang *mad'u* untuk berfikir. Kaedah *mau'izah* turut menekankan penyampaian mesej dengan jelas, bersifat ta'lim dan tarbiyah. Seorang komunikator *mau'izah* akan bersifat persuasif iaitu mampu mempengaruhi atau meyakinkan sasaran dengan mesej yang disampaikan.

Mujādalah merupakan langkah terakhir setelah mengutamakan metode *hikmāh* dan *mau'izah al-hasanah* menurut pandangan sebahagian sarjana. Namun, sebahagian yang lain turut menekankan penggunaan elemen *mujādalah* kepada golongan sasaran yang sesuai. Elemen yang diulang dua puluh sembilan kali dalam al-Quran termasuk kata terbitannya menunjukkan elemen ini sama pentingnya dengan elemen *manhaj rabbānīyyah* yang lain (Syed Abdurahman Hj Syed Hussin, 1996).

Bukan hanya perdebatan, *mujādalah* turut membawa erti perbincangan atau dialog yang baik dengan disertakan bukti fakta dalam menyokong hujah (Zulkiple Abd Ghani, 2014). Selain itu, komunikator yang menggunakan kaedah ini perlu bijak mengawal diri dengan tidak menyakitkan hati pihak lawan memandangkan perdebatan kadang kala akan menyebabkan letusan emosi sekiranya tidak berhati-hati dalam menyampaikan mesej. Perlu diambil perhatian juga adalah tujuan perbahasan atas nama kebenaran Islam. Selain itu, komunikator yang *mujādalah* melakukan persediaan dengan memiliki maklumat tentang pihak lawan dan topik yang diperbahaskan.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini dijalankan dalam dua fasa iaitu fasa pembangunan instrumen dan fasa kesahan faktor secara statistik hubungan *manhaj rabbāniyyah* menggunakan pendekatan kuantitatif. Sebelum soal selidik diedar dan dianalisis, instrumen *manhaj rabbāniyyah* dihantar kepada beberapa pakar rujuk iaitu Dr. Zulkifli Bin Hj. Aini dari Universiti Kebangsaan Malaysia dengan pengkhususan komunikasi Insan. Selain itu, kesahan juga didapati daripada Prof. Madya Dr. Che Zarrina Binti Sa'ari pengkhususan pemikiran dan psikoterapi Islam dari Universiti Malaya. Seterusnya Dr. Abdul Rauf Ridzuan dari Universiti Teknologi MARA Melaka dan Dr. Mohd Sobhi bin Ishak dari Universiti Utara Malaysia yang masing-masing mempunyai kepakaran dalam bidang penyelidikan sosial kuantitatif serta teori sosiologi komunikasi media dan agama.

Kesahan bertujuan bagi memastikan sama ada ukuran atau indikator digunakan itu mengandungi semua ciri atau gagasan sesuai dengan kriteria yang diinginkan. Tujuan kesahan instrumen juga adalah demi menjamin keesahan item-item instrumen agar bersifat kebolegunaan (*Usefulness*), iaitu mampu membuat keputusan berhubung dengan apa yang cuba dicari atau dihasilkan kerana keputusan dari penilaian tersebut (Jasmi, K. A., 2012).

Dalam fasa kedua pula, sebanyak 21 item dalam pemboleh ubah *manhaj rabbāniyyah* dikelaskan kepada 3 elemen iaitu hikmah, *mau'izah* dan *mūjadalah* sebagai satu set konstruk melalui borang soal selidik seperti yang dipaparkan dalam Jadual 1. Seramai 247 individu Muslim berusia antara 20-30 tahun dipilih sebagai responden untuk kajian. Pemilihan responden dalam usia demikian kerana julat usia ini merupakan pengguna internet terbanyak di Malaysia sehingga 43.5% (MCMC, 2014).

Kemudian data soal selidik dikod ke dalam perisian *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS) untuk dianalisis menerusi kaedah analisis faktor penerokaan (EFA). Semua item bagi setiap elemen untuk mengukur pemboleh ubah *manhaj rabbāniyyah* dimasukkan untuk analisis EFA dengan menggunakan kaedah *Principal Axis Factoring* dengan rotasi Varimaks dan normalisasi Kaiser. Kajian ini menetapkan aras analisis faktor setinggi >0.5 bagi mewujudkan item yang lebih mantap walaupun Costello, Anna B. & Jason Osborne (2005) dalam penulisan mereka menyatakan kajian sains sosial boleh menerima *loading factor* serendah serendah 0.4.

Jadual 1: Item bagi *manhaj rabbāniyyah*

Elemen	Kod Soalan	Penyataan <i>manhaj rabbāniyyah</i>
<i>Hikmah</i>	H1	Saya menyampai/ menyebarkan maklumat Islam mengikut keadaan
	H2	Saya membezakan perkara baik dan buruk dalam menyampaikan sesuatu
	H3	Saya yakin segala yang saya sampaikan berpandukan al-Quran dan al-Sunnah
	H4	Saya tahu mesej yang disampaikan bersesuaian dengan tahap

		penerima
	H5	Saya membayangkan diri saya sebagai penerima maklumat
	H6	Saya rela mendiamkan diri untuk mengelakkan keadaan menjadi keruh
<i>al-mau'izah al-hasanah</i>	M1	Saya menyampaikan mesej yang lemah-lembut dan berbudi bahasa
	M2	Saya beramal dengan apa yang saya sebarkan
	M3	Saya turut menyampaikan pengajaran daripada kisah-kisah al-Quran
	M4	Saya menyampaikan mesej yang bersifat menggalakkan <i>audience</i> melakukan perkara baik
	M5	Saya menyampaikan mesej yang bersifat menggerunkan <i>audience</i> daripada melakukan perkara mungkar
	M6	Saya menyampaikan mesej yang meransang pembaca untuk berfikir
	M7	Saya menekankan isi penting dalam penyampaian mesej
	M8	Saya menyampaikan mesej Islam bertujuan untuk mengajar dan mendidik masyarakat
	M9	Saya berusaha meyakinkan pembaca bahawa apa yang saya sampaikan merupakan perkara yang benar
<i>al-mujadalah al-husna</i>	J1	Saya sertakan fakta dalam menyokong hujah maklumat yang saya sampaikan
	J2	Saya mampu mengawal emosi apabila menulis di laman sosial
	J3	Saya tidak menyakitkan hati pihak yang membalas kenyataan saya
	J4	Saya membalas komentar atas nama kebenaran Islam
	J5	Saya memahami ruang lingkup perbincangan/ apa yang dibahaskan
	J6	Saya mengelak untuk menonjolkan kemarahan saya dalam penulisan

DAPATAN KAJIAN

Jadual 2: Taburan umur dan jantina responden

	Umur pada akhir 2017						Jumlah	
	19-20	21-22	23-24	25-26	27-28	29-30		
Jantina	Lelaki	35 62.5%	9 16.1%	4 7.1%	6 10.7%	1 1.8%	1 1.8%	56 100.0%
	Perempuan	103 53.9%	41 21.5%	20 10.5%	22 11.5%	5 2.6%	0 0.0%	191 100.0%
Jumlah		138	50	24	28	6	1	247

55.9%	20.2%	9.7%	11.3%	2.4%	0.4%	100.0%
-------	-------	------	-------	------	------	--------

Jadual 2 di atas menunjukkan taburan umur dan jantina bagi responden. Peratusan tertinggi bagi responden adalah individu berumur 19 hingga 20 tahun mencapai 55.9%. 77.33% daripada keseluruhan responden merupakan perempuan manakala selebihnya merupakan lelaki.

Hasil analisis *explanatory factor analysis* (EFA) masih mewujudkan 3 faktor faktor 1 bersesuaian dengan elemen *mau'izah* berdasarkan kelompokan item-item tersebut. Elemen hikmah cenderung kepada faktor 2 manakala elemen *mujadalah* serasi dengan faktor 3. Terdapat beberapa item yang berubah kedudukan daripada faktor asal seperti yang dipaparkan dalam Jadual 2 di bawah:

Jadual 3: Analisis Faktor Manhaj Rabbānīyyah
Rotated Component Matrix^a

Item	Component		
	1	2	3
H1. Saya menyampai/ menyebarkan maklumat Islam mengikut keadaan	.328	.390	
H2. Saya membezakan perkara baik dan buruk dalam menyampaikan sesuatu		.756	
H3. Saya yakin segala yang saya sampaikan berpandukan al-Quran dan al-Sunnah	.356	.518	
H4. Saya tahu mesej yang disampaikan bersesuaian dengan tahap penerima		.683	
H5. Saya membayangkan diri saya sebagai penerima maklumat		.653	.347
H6. Saya rela mendiamkan diri untuk mengelakkan keadaan menjadi keruh		.602	
M1. Saya menyampaikan mesej yang lemah-lembut dan berbudi bahasa	.332	.550	.324
M2. Saya beramal dengan apa yang saya sebarkan	.392	.435	
M3. Saya turut menyampaikan pengajaran daripada kisah-kisah al-Quran	.737		
M4. Saya menyampaikan mesej yang bersifat menggalakkan audience melakukan perkara baik	.664		
M5. Saya menyampaikan mesej yang bersifat menggerunkan audience daripada melakukan perkara mungkar	.611		
M6. Saya menyampaikan mesej yang meransang pembaca untuk berfikir	.715		
M7. Saya menekankan isi penting dalam penyampaian mesej	.725		

M8. Saya menyampaikan mesej Islam bertujuan untuk mengajar dan mendidik masyarakat	.730	
M9. Saya berusaha meyakinkan pembaca bahawa apa yang saya sampaikan merupakan perkara yang benar	.646	
J1. Saya sertakan fakta dalam menyokong hujah maklumat yang saya sampaikan	.649	.409
J2. Saya mampu mengawal emosi apabila menulis di laman sosial		.855
J3. Saya tidak menyakitkan hati pihak yang membalas kenyataan saya		.833
J4. Saya membalas komentar atas nama kebenaran Islam	.572	.534
J5. Saya memahami ruang lingkup perbahasan/ apa yang dibahaskan	.614	.473
J6. Saya mengelak untuk menonjolkan kemarahan saya dalam penulisan		.693

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 6 iterations.

Sumber: Soal selidik 2016/2017

Seperti yang dipaparkan dalam jadual di atas, item H1 dalam elemen hikmah (Saya menyampai/ menyebarkan maklumat Islam mengikut keadaan) serta item M2 dalam elemen *mau'izah* (Saya beramal dengan apa yang saya sebarkan) tidak mencapai *factor loading* 0.5. Lantaran itu, kedua-dua item ini digugurkan dalam penganalisaan berdasarkan ketetapan awal yang mensyaratkan item yang dipilih mempunyai nilai minima 0.5.

Seterusnya, hasil analisa mendapati terdapat beberapa item yang bertindih (*cross-loaded*) di antara satu faktor dengan faktor yang lain. Item H3 (Saya yakin segala yang saya sampaikan berpandukan al-Quran dan al-Sunnah) *cross-loaded* antara faktor 1 dan 2. Memandangkan faktor 2 mempunyai nilai lebih tinggi dan menepati *factor loading* (0.518), item ini dikelompokkan kedalam faktor 2. Hal yang sama juga dilakukan kepada item M1 (Saya menyampaikan mesej yang lemah-lembut dan berbudi bahasa) yang menepati faktor 2 (0.55).

Item J1 (Saya sertakan fakta dalam menyokong hujah maklumat yang saya sampaikan), J4 (Saya membalas komentar atas nama kebenaran Islam) dan J5 (Saya memahami ruang lingkup perbahasan/ apa yang dibahaskan) kesemuanya mengalami *cross-loaded* antara faktor 1 dengan faktor 3. Namun begitu ketiga-tiga item mempunyai pemberat tinggi dalam faktor 1 yang masing-masing 0.649 (J1), 0.572 (J4) dan 0.614 (J5).

KESIMPULAN

Secara keseluruhan, daripada 21 item yang telah digarap hasil tinjauan dalil al-Quran dan Sunnah yang berkaitan dengan komunikasi insan serta karya

sarjana silam mahupun kontemporari. Selepas mendapat pengesahan pakar bidang, kesemua item ini menjalani proses EFA dan terdapat 2 item yang disingkirkan kerana tidak menepati syarat *factor loading* yang digariskan pada awal kajian. Selain itu, sebahagian item berubah kedudukan faktor apabila dikelompokkan ke dalam elemen yang lebih erat secara bersama dengan item yang lain. Namun begitu, hasil analisis tidak mewujudkan faktor yang baharu dan tidak menggugurkan sebarang faktor. Lantaran itu, boleh dinyatakan ketiga-tiga elemen iaitu *manhaj rabbāniyyah* iaitu hikmah, mau'izah dan mujādalah merupakan faktor yang penting dalam membentuk metode penyampaian seorang komunikator Islam.

RUJUKAN

- Abd al-Rahman Hasan Habannakah al-Maydani al-Dimasyqi (2000) *Ajnijatu al-Makri al-Thalāthatu wā khawāfihā*. Damsyik : Dar al-Kalam. Cetakan ke-8.
- Abdul Ghafar Hj. Don (2010) Relevansi dan Aplikasi Ayat 125, Surah al-Nahl Dalam Konteks Dakwah Serantau. *Jurnal Hikmah*. Universiti Kebangsaan Malaysia.,Jil. 2. Hal. 127-134.
- Abdullah Said et al. (2017) *Teras Kemuliaan Islam*, Cet. 7, Melaka: Pusat Pemikiran dan Kefahaman Islam, UiTM.
- al-Khalīl ibn Aḥmad al-Farāhīdī.(t.t.) *Kitab Al-'Ain*. Beirut: Dar wa al-Maktabah al-Hilal, Jil 3. Hal. 66., Jil 2. Hal. 228
- Al-Qaradhawi, Yusof (2012) *Fleksibiliti Islam, Prinsip, Aqidah, Keutamaan, Sumber*, Bandar Baru Bangi: Syabab Book Link.
- Costello, Anna B. & Jason Osborne (2005) Best Practices in Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations for Getting the Most From Your Analysis, *Journal Practical Assessment, Research & Evaluation*. Jil. 10, Bil. 7, Hal. 1-9.
- Jasmi, K. A. (2012). Kesahan dan Kebolehpercayaan dalam Kajian Kualitatif in *Kursus Penyelidikan Kualitatif Siri 1 2012* at Puteri Resort Melaka on 28-29 Mac 2012. Organized by Institut Pendidikan Guru Malaysia Kampus Temenggong Ibrahim, Jalan Datin Halimah,80350 Johor Bahru, Negeri Johor Darul Ta'zim.
- Malaysian Communications And Multimedia Commission. 2015 : Internet Usage Survey 2014.Cyberjaya: Author
- Muhammad bin Soleh bin Muhamaad al-Uthmain. 1992. *Zad al-dai'yah ila Allah*. Mekah: Dar al-Thiqah.
- Muhammad Maskhuri (2011) *Sedekah Dan Gerakan Dakwah Islam (studi pemikiran Yusuf Mansur)*. Disertasi sarjana. Fakultas Dakwah, Institut Agama Islam Negeri Walisongo,Semarang.
- Muhammad Taufik Md Sharipp & S. Salahudin Suyurno (2016) *Integrasi Ilmu dakwah dan komunikasi: Satu sorotan*. Kertas kerja dibentang dalam Seminar Pengajian Islam (SePis) 2016 anjuran Usuli Faqih Research Centre bertempat di Dewan Kuliah Utama, Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah, USIM.

- Sohirin M. Solihin (2008) *Islamic Da'wah: Theory and Practice*. Kuala Lumpur: Ampang Press. Hlmn. 22 &38.
- Syed Abdurahman Bin Syed Hussin (2005) Pendekatan Taghrīb dan Tarhīb dalam Penyampaian Dakwah. *Jurnal Usuluddin*. Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya, Jil. 21, Hal. 117-138.
- Zulkipl Abd Ghani (2001) “Komunikasi Islam Sebagai Komunikasi Alternatif”, *Jurnal Islamiyyat*, Jil. 22. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia. Hal. 79-89.
- _____ (2014) *Dakwah dalam Era Siber di Malaysia*. Nilai: Penerbit USIM. cetakan kedua.

